

DAJ SZCZEROŚĆ JEZYKA...

Wiadomość o przyznaniu Nagrody Literackiej Nobla Czesławowi Miłoszowi lotem błyskawicy obiegła świat. Polak laureatem najwyższej nagrody, największego uznania i honorów. Wiadomość ta zaskoczyła wszystkich, choć nie można powiedzieć, że była niespodzianką. Dla ludzi zorientowanych i znających współczesną polską literaturę nazwisko Miłosza wyniesione do najwyższych godności nie jest zaskoczeniem. Prawdą jest, że twórczość Czesława Miłosza jest stosunkowo mało znana w Polsce. Ale miłośnicy poezji zachwycali się jego utworami. Wykładowcy uniwersyteccy nie pomijali jego nazwiska w wykładach i seminariach. Szereg wierszy Miłosza zamieszczono w antologii **Poezji Polski walczącej 1939-1945** opracowanej przez Jana Szczawieja (PIW, 1974) oraz w **Twórczości, Znaku, Poezji, Tygodniku Powszechnym** i **Antologii Polskiej Poezji**. Obecnie przygotowuje się do druku inne utwory Czesława Miłosza.

W werdykcie jury Nagrody Literackiej Nobla zaznaczono, że przyznano ją Czesławowi Miłoszowi za całokształt twórczości, w której z bezkompromisową wnikliwością autor ujawnia zagrożenie człowieka w świecie pełnym gwałtownych konfliktów. Miłosz jest poetą, prozaikiem, tłumaczem, publicystą. Bibliografia jego prac jest potężna i zajmuje kilkadziesiąt pozycji.

Czesław Miłosz urodził się w 1911 r. w Szetejniach koło Wilna. W Uniwersytecie im. Stefana Batorego odbywał studia prawnicze, później jeszcze kontynuowane w Paryżu. W czasie studiów debiutował wierszem w czasopiśmie studenckim Alma Mater Vilnensis. W 1931 r. zasiadał w zespole redakcyjnym wileńskiej grupy literackiej Żagary skupiającej się wokół tego pisma. W latach 1936—1939 Czesław Miłosz pracował w Polskim Radiu początkowo w Wilnie, następnie w Warszawie. W okresie okupacji hitlerowskiej był związany z warszawską prasą konspiracyjną. A bezpośrednio po wyzwoleniu pracował w Krakowie. W 1945 r. był w redakcji **Twórczości**. Następne lata spędził w służbie dyplomatycznej. Do 1949 r. był attache kulturalnym ambasady polskiej w Waszyngtonie, a w 1950 r. w Paryżu. W następnym roku porzucił służbę dyplomatyczną i pozostał na emigracji.

Jego pierwszy tomik wierszy ukazał się w 1933 r. - **Poemat o czasie zastygłym**. Następne to: **Trzy zimy** (1935), **Wiersze** wydane konspiracyjnie w 1940 r. pod pseudonimem Jana Syrucia, **Ocalenie** (1945). Niezwykle twórczy okres w życiu Czesława Miłosza to lata po 1951 roku. Wówczas ukazały się drukiem w Paryżu i za granicą jego utwory poetyckie i prozatorskie: **Światło dzienne** (1953), **Zdobycie władzy** (1955), **Dolina Issy** (1955), **Traktat poetycki** (1957), **Kontynenty** (1958), **Rodzina Europa** (1958), **Król Popiel i inne wiersze** (1962), **Gucio zaczarowany** (1964), **Miasto bez imienia** (1969), **Widzenie nad zatoką San Francisco** (1969),

Prywatne obowiązki (1972), Gdzie słońce wschodzi i kędy zapada (1974), Ziemia Ulro (1977), Ogród nauk (1979).

Czesław Miłosz jest poetą trudnym. Podkreślają to również komentatorzy zagraniczni, którzy z Akademii Szwedzkiej otrzymali komplet materiałów informacyjnych o laureacie, tym razem opracowanych również w języku polskim. Jego poezje są wieloznaczeniowe, o dużym ładunku intelektualnym, a więc znajdujące się w nurcie poezji polskiej reprezentowanej przez tak wybitne nazwiska jak Słowacki, Norwid, Baczyński. W wierszu pt. **Pieśń niedobrych synów**, w którym autor prosi o szczerłość języka pisze m. in.:

*Praca i mądrość gdzie indziej są w cenie,
Pustych wyrazów nam wystarczał przepych.
Nie było czynem naszych serc marzenie,
Ale ucieczką i pociechą ślepych.
Żeśmy swej drogi szukali powoli,
Wtedy, gdy niebo dokoła goreje,
Nie nam daj, Matko, w łaskawości twojej
wieniec z wawrzynu, który splotą dzieje.*

W Bibliotece Głównej KUL Przygotowuje się wystawę książek Czesława Miłosza. Będzie ona otwarta z okazji inauguracji roku akademickiego uczelni 19 bm. Natomiast w czasie sympozjum muzykologów na tematy pieśni prof. dr Czesław Zgorzelski wygłosi referat pt. *Od Kochanowskiego do Miłosza*. Odczyt ten będzie wygłoszony 23 bm.

Poniżej zamieszczamy kilka wierszy Czesława Miłosza pochodzących z najpełniejszego zbioru wierszy pt. **Utwory poetyckie** wydanego przez amerykańskiego wydawcę Ann Arbor w 1976 r. Warto jeszcze zaznaczyć, że kwartalnik w języku angielskim World Literature Today w 1978 r. (nr 3) w całości był poświęcony twórczości Czesława Miłosza. Wśród artykułów i omówień twórczości autora znajduje się również esej prof. dr Ireny Sławińskiej z KUL. Tomiki wierszy i możliwość reprodukcji udostępniła nam Biblioteka Główna KUL, za co serdecznie dziękujemy.

PRZEDMOWA

*Ty, którego me mogłem ocalić,
Wysłuchaj mnie.
Zrozum tę mowę prostą, bo wstydzę się innej.
Przysięgam, nie ma we mnie czarodziejstwa stów.
Mówię do ciebie milcząc, jak obłok czy drzewo.*

*To, co wzmacniało mnie, dla ciebie było śmiertelne.
Zegnanie epoki brałeś za początek nowej.
Natchnienie nienawiści za piękno liryczne.
Siłę ślepą za dokonany kształt.*

*Oto dolina płytkich polskich rzek. I most ogromny
Idący w białą mgłę. Oto miasto złamane
I wiatr skwirami mew obrzuca twój grób,
Kiedy rozmawiam z tobą.*

*Czym jest poezja, która nie ocala
Narodów ani ludzi?
Wspólnictwem urzędowych kłamstw,
Piosenką pijaków, którym za chwilę ktoś poderżnie gardła,
Czytanką z panińskiego pokoju.*

*To, że chciałem dobrej poezji, nie umiając,
To, że późno pojąłem jej wybawczy cel.
To jest i tylko to jest ocalenie.*

*Sypano na mogiły proso albo mak
Żywiąc zlatujących się umarłych - ptaki.
Tę książkę kładę tutaj dla ciebie, o dawny,
Abyś nas odtąd nie nawiedzał więcej.*

ODNALEZIENIE

*Tu jestem. Skądże ten lęk nierozumny?
Noc zaraz minie, dzień wszędzie niedługo.
Słyszycie: grają już pastusze surmy
I gwiazdy bledną nad różową smugą.*

*Ścieżka jest prosta. Jesteśmy na skraju.
Tam w dole dzwonek w wiosce się odzywa.
Koguty światło na płotach witają
I dymi ziemia, bujna i szczęśliwa.*

*Tu jeszcze ciemno. Jak rzeka w powodzi
Mgła czarne kępy borówek otula.
Ale już w wodę świt na szczydłach wchodzi
I dzwoniąc toczy się słoneczna kula.*

KTÓRY SKRZYWDZIŁEŚ

*Który skrzywdziłeś człowieka prostego
Śmiechem nad krzywdą jego wybuchając.
Gromadę błaznów koło siebie mając
Na pomieszanie dobrego i złego.*

*Choćby przed tobą wszyscy się skłonili
Cnotę i mądrość tobie przypisując,
Złote medale na twoją cześć kując,
Radzi ze jeszcze dzień jeden przeżyli,*

*Nie bądź bezpieczny. Poeta pamięta.
Możesz go zabić — narodzi się nowy.
Spisane będą czyny i rozmowy.*

*Lepszy dla ciebie byłby świt zimowy
I sznur i gałąź pod ciężarem zgięta.*